

Normy w komunikacji

WIEDZA W PIGUŁCE

Komunikacja to przekazywanie informacji. Najczęściej nie tylko przekazujesz informacje, lecz także je odbierasz. Wtedy następuje wymiana informacji. Możesz być zarówno nadawcą, jak i odbiorcą informacji. Komunikatami, czyli nadawanymi informacjami, są nie tylko słowa, lecz także obrazy, zdjęcia, a nawet gesty czy spojrzenia (komunikacja niewerbalna).

Każdą wymianę informacji między ludźmi rządzą pewne reguły. Zależą one od różnych czynników, takich jak: stopień zażyłości między rozmówcami (inaczej rozmawiasz z rodzicami, a inaczej z koleżanką), potrzeba zmanifestowania swojego zdania wobec świata (czasami chcesz napisać coś na transparencie, a czasami piszesz wiersz), kultura osobista, umiejętności, znajomość języków obcych. Część reguł wynika z tzw. norm społecznych. Mają one na celu zapewnić nam swobodę komunikowania, ale też określają pewne obowiązki wobec osób, z którymi się komunikujemy. Takie funkcje pełni też system prawny i akty prawne. Nadrzędną pozycję w hierarchii aktów prawnych w polskim systemie prawnym zajmuje Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Inne źródła prawa poza Konstytucją to ustawy, rozporządzenia i ratyfikowane umowy międzynarodowe, a także akty prawa miejscowego, np. uchwały rad gminy (art. 87 Konstytucji RP). Pamiętaj, że wszystkie normy prawne dotyczą także komunikacji w internecie i przez media.

Obecnie podstawą systemów prawnych jest przekonanie o niepodważalnej godności ludzkiej. Z tego wypływają powszechne i nienaruszalne prawa jednostek zagwarantowane właśnie w Konstytucji. Na prawa zapisane w Konstytucji można się powoływać bezpośrednio, ale często są one także uszczegółowione w konkretnych ustawach (np. konstytucyjne prawo do prywatności znajduje wyraz w ustawie o ochronie danych osobowych, a prawo do wolności słowa w prawie prasowym).

Prawa konstytucyjne nie zawsze mają charakter absolutny, można je niekiedy ograniczyć, ale jedynie przy spełnieniu określonych w konstytucji warunków (zob. art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

W odniesieniu do komunikacji można się bezpośrednio powołać na niektóre prawa konstytucyjne:

artykuł 49 Konstytucji RP

- Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.
  - głównym ograniczeniem tej wolności są względy bezpieczeństwa (takie jak uprawnione działania policji czy służb specjalnych polegające np. na stosowaniu podsłuchów, kontroli korespondencji czy kontroli billingów telefonicznych).

artykuł 54 Konstytucji RP

- Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.
- Cenzura prewencyjna środków społecznego przekazu oraz koncesjonowanie prasy są zakazane. Ustawa może wprowadzić obowiązek przedniego uzyskania koncesji na prowadzenie stacji radiowej lub telewizyjnej.

— ograniczenia tej wolności to m.in. chronione tajemnice (państwowa, lekarska), prawo autorskie, poszanowanie praw innych osób, np. prawa do prywatności.

artykuł 14 Konstytucji RP

- Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu.

— ograniczeniem tej wolności jest np. obowiązek rejestracji dzienników i czasopism czy też obowiązek uzyskania koncesji na nadawanie programów radiowych lub telewizyjnych.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Uzupełnij tekst następującymi słowami:

- pozyskiwania
- 31 ust. 3
- niezamówionej
- drogą elektroniczną
- rejestracji
- bezpieczeństwa
- ograniczone
- wolności prasy
- rozpowszechniania
- tajemnicy komunikowania się
- radiofonii i telewizji
- sprzecznych z prawem
- wyrażania swoich poglądów

Artykuł _____ Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej reguluje warunki, w jakich prawa i wolności konstytucyjne mogą być _____. Kilka artykułów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej odnosi się do zasad ustrojowych oraz praw i wolności obywatelskich związanych ze swobodną komunikacją 3. Jest to m.in. Artykuł 14 Konstytucji, który wspomina o _____ i innych środków przekazu społecznego. Jednak zgodnie z ustawą o _____ nie można propagować w audycjach radiowych lub programach telewizyjnych działań _____, a zgodnie z prawem prasowym wydawanie dziennika lub czasopisma wymaga wcześniejszej _____. Artykuł 49 Konstytucji mówi o wolności i ochronie _____. Ta wolność konstytucyjna może być ograniczona w przypadkach dotyczących obronności i _____ państwa. Natomiast Artykuł 54 wspomina o wolności _____, _____ i rozpowszechniania informacji. Zgodnie z Artykułem 54, każdemu przysługuje wolność do _____ informacji, jednak ustawa o świadczeniu usług _____ zakazuje przesyłania _____ informacji handlowej.

Zadanie 2.

Zaznacz, czy poniższe zdania są prawdziwe, czy fałszywe.

1. Komunikację regulują tylko normy społeczne, takie jak np. szacunek wobec starszych osób. [Prawda/Fałsz]
2. Istnieją normy prawne regulujące zasady komunikacji. [Prawda/Fałsz]
3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej gwarantuje m.in. wolność prasy, wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się, jak i wolność wyrażania swoich poglądów. [Prawda/Fałsz]
4. Ustawa o zawodzie lekarza reguluje sytuację, kiedy adwokat może ujawnić tajemnicę zawodową. [Prawda/Fałsz]
5. Istnieją sytuacje, kiedy lekarz jest zwolniony z przestrzegania tajemnicy lekarskiej. [Prawda/Fałsz]
6. Przesyłanie niezamówionej informacji handlowej (SPAM-u) jest legalne. [Prawda/Fałsz]

SŁOWNICZEK

- **cenzura:** kontrola informacji. Cenzura prewencyjna to kontrola podejmowana przez publikacją tekstu lub innego utworu.
- **tajemnica lekarska:** zasada według której lekarz nie może nikomu przekazać informacji na temat stanu zdrowia pacjenta bez jego zgody.
- **spam:** niechciane, niepotrzebne, niezamówione wiadomości elektroniczne. Zwykle wysyłane za pośrednictwem e-maila i dużych serwisów społecznościowych. Spam ma najczęściej (ale nie zawsze) charakter reklamowy.
- **wolności i prawa konstytucyjne:**
- **środki masowego przekazu:** środki społecznego komunikowania i przekazywania informacji o szerokim zasięgu, czyli prasa, radio, telewizja, internet, a w szerszym znaczeniu także książka, film, plakat, kino. Urządzenia, za pomocą których kieruje się pewne treści do bardzo licznej i zróżnicowanej publiczności. Środki masowego przekazu to element kultury masowej.
- **rozpowszechniać:** czynić coś ogólnie znanym. Decyzja o pierwszym rozpowszechnieniu utworu jest jednym z osobistych praw autora. Rozpowszechnienie utworu może polegać na udostępnieniu utworu w internecie, przekazaniu rękopisu wydawnictwu lub wykonaniu utworu.
- **ratyfikacja:** formalne wyrażenie zgody przez uprawniony organ państwowy na związanie się przez państwo umową międzynarodową. W Polsce ratyfikacji dokonuje Prezydent RP, niekiedy wymaga ona wcześniejszej zgody parlamentu. W praktyce ratyfikacja oznacza wprowadzenie danej umowy międzynarodowej do krajowego porządku prawnego.
- **konwencja (prawo):** umowa międzynarodowa mająca skutki prawne.
- **mowa nienawiści:** wypowiadanie się w celu znieważenia jakiejś osoby czy grupy lub wzbudzenia niechęci wobec niej. Nawoływanie do przemocy jest typowe dla mowy nienawiści. Często przyczynia się do rozpowszechniania rozmaitych uprzedzeń i kłamiwych stereotypów.

Tekst: Joanna Ruta Baranowska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Dorota Głowacka, Piotr Wąglowski. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/normy-w-komunikacji/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Treści nauczania

Być obywatelem.

Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna.

Nowa podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, IV–VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; wyjaśnia, że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka; analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Uczeń wykazuje różnice między prawami a wolnościami człowieka; wymienia prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wiedza o społeczeństwie, liceum i technikum

Treści nauczania

wyjaśnia, czym są potrzeby człowieka i ustala ich hierarchię, uwzględniając społecznie akceptowany system aksjologiczny.

charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (demokratycznego państwa prawnego, unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, gwarancji praw i wolności jednostki, konstytucjonalizmu, podziału i równowagi władz, republikańskiej formy rządu, pluralizmu, decentralizacji, samorządności, społecznej gospodarki rynkowej); analizuje sformułowania preambuły Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.